

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici št. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Račun pri pošt. hranilnici v Ljubljani št. 11.953. — Telefon št. 30-69.

Leto XVI.

V Ljubljani, v torek, dne 14. novembra 1933.

Štev. 130.

Važna izjava predsednika vlade

Na seji Narodne skupščine je odgovoril na interpelacijo posl. dr. Kožulja zaradi ureditve kmečkih dolgov in maksimiranja obrestne mere ministrski predsednik doktor Srškić z govorom, ki ga je gotovo pozdravila vsa gospodarska javnost. Predsednik vlade je namreč v svojem govoru dejal, da posveča vlada vsem gospodarskim vprašanjem — in ne samo vprašanju kmečkih dolgov — najresnejšo pozornost. Delo na teh vprašanjih pa ni enostavno, temveč nad vse komplicirano, ker gre tu za naše celotno gospodarstvo. Zato tudi ni mogoče vprašanja kmečkih dolgov enostavno iztrgati iz vsega sklopa gospodarskih vprašanj in ga reševati enostransko. Treba je najti rešitev, ki bo v skladu s splošnimi gospodarskimi potrebami in interesi. Nikakor ne gre, da bi imela samo ena panoga gospodarsko korist, druge pa škodo. Vlada že več mesecev proučuje vsa ta vprašanja in išče sredstva, da se omili vseh težave, ki so nastale kot posledica gospodarske krize. Baš te dni je bilo v vladi doseženo soglasje o potrebnih ukrepih in najkasneje v desetih dneh bo vlada predložila parlamentu konkretne predloge, da se ublaži kriza. Vlada ne more dovoliti, da bi se velika gospodarska vprašanja reševala po postranskih vidikih, temveč hoče najti rešitev, ki bo ustrezala vsemu gospodarstvu. S tem, da se omili težko stanje kmetovalca, treba tudi omiliti stisko, ki tare vse druge stanovne in v tem duhu predloži tudi vlada svoje predloge parlamentu.

Z veseljem pozdravlja vsa gospodarska javnost te besede predsednika vlade. Predvsem pozdravlja napoved samo, ker je res že skrajni čas, da se nekaj odločilnega stori za omiljenje posledic sedanje gospodarske stiske. Najtežja posledica sedanje stiske je morda baš v tem, da je vse poslovno življenje zajelo neko mrtvilo, da pada delotvorna volja in da se oglašava vedno bolj resignacija, ko da ne bi bilo mogoče nič storiti proti stiski. Zato je že napoved predsednika vlade o skorajšnjih ukrepih vlade za omiljenje gospodarske stiske delovala oživljajoče, še bolj pa bodo storili ukrepi sami, kakor to upamo iz nadaljnjih besed predsednika vlade.

Ministrski predsednik dr. Srškić je namreč v svoji izjavi poudaril, da ne gre prestopiti sedanje gospodarske stiske le s stališča enega stanu, temveč le s stališča celotnega gospodarstva. Prav to pa so vedno tudi poudarjali naši gospodarski ljudje, a žal doslej le z zelo slabim uspehom, kakor je dokazal zakon o zaščiti kmeta. Z ozirom na vse naše gospodarstvo je treba reševati sedanje gospodarsko stisko in ne le s stališča enega stanu, pa naj bo ta še tako važen za naše gospodarsko življenje. Toda ne sme se pozabiti, da je industrializacija Jugoslavije na pohodu in da je v tem pohodu gospodarska rešitev Jugoslavije. Industrializacija Jugoslavije odpira prebivalstvu nove možnosti zaslužka, povečuje vsled tega notranji trg in daje s tem tudi kmetijstvu nove možnosti odjema. Industrializacija Jugoslavije je zato tudi v interesu kmečkega prebivalstva in za njegovo odvisne delovne sile sploh edina rešitev. Zato mora tudi kmečki stan podpirati industrializacijo države.

Vsi gospodarski stanovi so enako važni in zato je napačen vsak ukrep, ki bi koristil le enemu, drugemu pa škodoval. To je druga misel, ki je v izjavi preds. vlade in ki jo naša gospodarska javnost posebno pozdravlja. Upamo, da bo ta misel izvedena do zadnjih konsekvenc in da ne bo več dopuščalo, da bi prišel trgovec vsled premalo prevdarjenih odredb zakona o zaščiti kmeta ob plačilo svojih terjatev. Prav tako pa upamo, da bo iz enakega razloga tudi uredba o posredovalnem po-

stopanju našla svoj konec. In končno upamo, da se tudi ne bo več trpelo, da bi privilegiji zadržanih trgovin in gostiln ubijali vse trgovce in gostilničarje. Tudi tej krivici je treba napraviti konec, ker vsi stanovi imajo pravico do življenja.

Težki in veliki so problemi, ki jih je treba rešiti. Toda naj bodo še tako težki, rešiti jih je mogoče, če se jih rešuje s stališča solidarnosti in vzajemnega dela

vseh gospodarskih stanov. V tem duhu je tudi izvenela izjava predsednika vlade in zato smo je iskreno veseli in zato pričakujemo z optimizmom tudi napovedane konkretne predloge. Naj se še omogoči gospodarskim stanovom, da bodo mogli pri izvedbi teh predlogov tudi sami sodelovati in prepričani smo, da se je za omiljenje gospodarske stiske v resnici storilo nekaj pozitivnega in nekaj uspešnega.

Novo železniške tarife

Poročali smo že o novi železniški tarifi za potniški promet, ki je stopila dne 1. t. m. v veljavo. Namen nove tarife je, da bi povečala potniški promet in s tem dohodke železnice. Drugo vprašanje pa je, če se bo to železnicam tudi posrečilo in že danes se čujejo prav resni pomisleki, da bi mogla izvedena reforma tarif povečati potniški promet.

Tako opozarja »Narodno blagostanje« na glavne napake nove tarife. Padanje železniškega prometa ima dva glavna vzroka. Prvi je v splošni gospodarski krizi in s tem zmanjšani kupni moči prebivalstva, drugi pa v konkurenciji avtobusov. Iz obeh teh razlogov je padel železniški tovorni promet, ki je v prvi vrsti odločilen za dohodke železnice, od l. 1929. do l. 1931. za 22 odstotkov, a od l. 1931. dalje je promet še nadalje nazadoval. Prav tako se je zmanjšal potniški promet in mesto 48,18 milijonov potnikov ko v l. 1929., je v l. 1931. potovalo po železnici le še 41,77 milijonov potnikov. A pri nas je kriza v l. 1931. šele prav pritisnila in zato se je promet še bolj omejil. Do kakšne mere je nazadoval železniški promet, kaže vest zagrebških »Novosti« z dne 20. oktobra, ko poročajo, da se kmetje sploh ne vozijo več po železnici v Zagreb. Kmalu se bodo kmetje odrekli železnici, piše list, in kmečki vozovi bodo zopet edino prometno sredstvo med vasjo in mestom. Tudi v Beogradu se že opaža, da prihajajo kmetje v mesto večinoma peš ali pa na vozovih. Popolnoma razumljivo je to. Kmetovi dohodki so tako padli, da je zanj železnica predraga. Kadar nastopi kriza, omeji človek svoje izdatke na najnujnejše. Najprej se nehalo vsi izdatki za kulturne namene, potem pridejo na vrsto vsi drugi manj potrebni izdatki. In med te spadajo tudi izdatki za železnico. Kmet se zato ne vozi več z železnico.

Tako je bilo že pred 1. novembrom, ko je bila v veljavi še stara železniška tarifa. Po prvem novembru pa se bo kmet še manj vozil z železnico, kajti z novo tarifo se je podražila vožnja v III. razredu za 11 do 16 odstotkov. Skoraj vsi potniki pa se vozijo v III. razredu in če izvažamo one, ki imajo režijsko ali brezplačno vožnjo, potem se vozi v III. razredu 97% vseh potnikov. Tem pa je železnica vožnjo podra-

žila in posledica more biti samo eno, da bo imela železnica še manj potnikov. Vožnjo v II. razredu je znižala železnica pri razdalji nad 350 km za 2-3%, v prvem pa za 4-6%. To pomeni, da je to znižanje tako minimalno, da praktično ne prihaja niti v poštev, zlasti, ker je pri nas pretirano visoka razlika med cenami III. in II. razreda. Dočim znaša ta razlika v Avstriji le 30-33%, znaša v Češkoslovaški 50%, pri nas pa kar 75%. Popolnoma nasprotno pa je razmerje med cenami II. in I. razreda. Pri nas znaša razlika le 20%, v Avstriji pa 85-92%, na Češkoslovaškem in na Madžarskem pa 66%.

Iz vsega tega sledi samo eno, da je reforma železniške tarife za potniški promet popolnoma zgrešila svoj cilj, ker ne bo povečala prometa, temveč ga celo znižala.

Drug del reforme obstoji v znižanju cen za brzovlake v razdalji nad 50 km za 6 do 14 odstotkov. Tudi to znižanje je nezadostno, ker se le zelo majhen del potnikov vozi v brzovlakih. Jasno je, da ni človeka, ki se ne bi vozil raje ugodno v prvem ali drugem razredu brzovlaka, ko pa v III. razredu potniškega vlaka. Toda želje nimajo pri tem prav nobenega pomena in odločuje samo to, koliko more kdo plačati. In resnica je, da večina ljudi cen za brzovlake ne zmore in zato bodo ti še naprej brez zadostnega števila potnikov.

Le v enem pogledu je imela železnica srečno roko in to je pri uvedbi lokalnih vlakov z znižanimi cenami. S temi cenami bodo železnice v resnici mogle konkurirati avtobusom, ki so itak že tako obremenjeni, da komaj še životarijo. Marsikatero avtobusno podjetje bo moralo prenehati, kar je morda v prilog železnicam, ne pa narodnemu gospodarstvu.

Effekt nove železniške tarife more biti torej le to, da se bo na lokalnih progah promet povečal, povsod drugod pa bo potniški promet nazadoval. Po vsej verjetnosti bo to zmanjšanje večje od povečanja prometa na lokalnih železnicah. Končna posledica nove železniške tarife bo torej negativna in potniški promet in s tem tudi železniški dohodki bodo nazadovali še v večji meri.

Pred novim proračunom

V kratkem bo predložen skupščini novi državni proračun. Kakor izkazujejo dosedaj objavljeni izkazi o gibanju državnih izdatkov in dohodkov, niso mogli dohodki doseči proračunane višine in kljub znatnim prihrankom vendar ni mogel finančni minister poravnati vseh izdatkov. Posebno pa so nazadovali vsi neposredni davki in to kljub povišanju. To dokazuje, da je davčna moč prebivalstva izčrpana in zato mora biti prva dolžnost skupščine, da presoja novi proračun s tega vidika. Zato mora biti novi proračun manjši od prejšnjega. Kakor mora zasebnik pri zmanjšanju dohodkov omejiti svoje izdatke, tako jih mora tudi država. Ni drugega izhoda.

In v objavi državnih dohodkov in izdatkov je tudi že nakazana pot, kateri izdatki se morajo znižati. Predvsem ne gre, da so izdatki za pokojnine večji, kakor pa je bilo proračunano. Revizija vseh izdatkov za upokojece je nujno potrebna. Tudi izdatke za upravo je treba vsaj deloma tako znižati, kakor so bili znižani izdatki go-

spodarskih ministrstev. Načelo pri redukciji izdatkov mora biti, da se črtajo neproduktivni izdatki, ne pa tudi izdatki, s katerimi se more produkcija povečati. Znižati pa je tudi treba izdatke državnih podjetij. Čisto nepotrebno je, da imamo državna podjetja, ki so deficitna. Komercializacija državnih podjetij je neodložljiva potreba, ker davkoplačevalci res nimajo denarja, da bi plačevali nepotrebne deficite.

Izdatke je treba na vsak način znižati, ni pa mogoče več navaliti na gospodarstvo novih bremen. Nasprotno je neobhodno, da se dosedanja bremena na vsak način znižajo. Ko je bil prejšnji teden razgrnjen izkaz o pridobitini, je bilo mnogo trgovcev naravnost konsterniranih, tako visoka pridobitina jim je bila odmerjena. Še bolj pa so bili konsternirani, ko so videli, da so njih najmočnejši konkurenti, razne zadržne trgovine proste tega davka.

Z vsem povdankom je treba naglasiti, da

tega dvojnega postopanja proti čisto enakim obratom ni več mogoče trpeti. Ne gre, da eden plačuje na tisoče davka, drugi pa, ki ima še večje podjetje in že naprej zagotovljen odjem, pa ostaja brez njega. Zato moramo znova opozoriti na to neenakost in zahtevati, da se že enkrat odpravi. In če potrebuje finančni minister na vsak način nove dohodke, potem jih naj vzame tu, kjer so milijonski dobički in kjer gre promet v stot milijone.

V tako težkih gospodarskih razmerah živimo, da je vsak privilegij nedopusten. In malo gospodarskega patriotizma je v ljudeh, ki v teh težkih časih mirno spravljajo na kupček s privilegiji zaslužene milijone, dočim drugi davkoplačevalci niti z načenjanjem zadnjih rezerv ne spravijo skupaj vseh naloženih davkov.

Pričakujemo od narodne skupščine, da v proračunski razpravi teh dejstev ne prezre in da že enkrat napravi konec žaljivi, krivični in usodni razliki v davčnem vprašanju. Tu mora vladati enakost, ali pa je vsa davčna morala ubita. Če pa je ubita ta, potem bodo tudi stroški davčne uprave narasli v tej meri, da bo ravnovesje med drž. izdatki in dohodki še težje dosegljivo.

Štednja na vsej črti je prva naloga, ki mora biti z novim proračunom izvedena. Davčna olajšava gospodarstvu je druga naloga in odprava vseh davčnih neenakosti je tretja. Te tri naloge naj izvede skupščina pri novem proračunu in gospodarstvo bo pomagala, državi pa drugo leto povečala s tem dohodke.

Češkoslovaški karteli

Čsl. statistični urad objavlja statistiko čsl. kartelov, ki so se morali po novem kartelnem zakonu zaregirirati pri statističnem uradu.

V vsem je bilo dne 1. novembra na Češkoslovaškem 538 kartelnih dogovorov in sicer tudi tujih. Od teh kartelnih dogovorov odpade največ na produkcijo surovega železa in železnih izdelkov. Teh kartelov je 122, oziroma 22-3%. Za kemično produkcijo je sklenjenih 120 kartelov ali 22-2%, nato pa slede: elektrotehničnih kartelov je 38 ali 7-1%. K tem spadajo tudi dogovori o produkciji kablov. Zaradi proizvajanja električnega toka je sklenjenih 73 dogovorov ali 13-6%; v smislu pojasnila trgovinskega dogovora pa ti dogovori ne veljajo kot kartelni in jih zato tudi ni treba zaregirirati. Vpisanih je bilo nadalje 34 (ali 6-3%) dogovorov o proizvodnji, nakupu in rajoniranju sladke repe. Po 14 kartelnih dogovorov je sklenjenih za kovinsko (brez železne) in steklarsko industrijo, 24 za tekstilno, 16 za opeko, 9 za keramične izdelke, 6 za papir in 9 za špiritsko industrijo. Ostalih 55 kartelnih dogovorov se nanaša na produkcijo, prodajo in cene drugih predmetov. Nad 88 odstotkov vseh kartelov je sklenjenih pred 1. septembrom 1933 in le 86 kartelov je nastalo po uveljavljanju kartelnega zakona, od katerih pa so mnogi v resnici le nadaljevanje starih dogovorov. Od sklenjenih kartelov poteče 22% v l. 1938 in prihodnjih letih, 20-1% v l. 1934 in 12-5% še v letošnjem letu. Časovno neomejenih je 21%. Skoraj 70 odstotkov vseh kartelov ima svoje organizacije, ki imajo deloma obliko trgovskih družb ali zadrug (v glavnem v železni industriji), deloma pa prosto obliko kot prodajne centrale, evidenčne pisarne, deloma pa obliko družb (v sladkorni industriji). Kartelni dogovori brez organizacij so posebno pogosti pri kemični industriji.

Dosedaj se niso prijavili niti kartelni dogovori zavarovalnic niti transportnih podjetij. Zavarovalnice trde, da njih dogovori ne spadajo pod kartelni zakon. O tem bo v kratkem odločilo trgovinsko ministrstvo.

Kartelne cene pa je prijavilo le 235 kartelov, kar je zelo malo. Statistični urad bo zato gledal na to, da se tudi prijave o kartelnih cenah dopolnijo.

Tisk v službi javnosti

Dva velika procesa zaradi časopisnih odkritij

Dva velika procesa sta te dni zanimala jugoslovansko javnost. V Zagrebu se je zagovarjal glavni urednik »Jugoslovenskega Lloydja« Ivan Malinar zaradi tožbe bivšega dobavitelja premoga drž. železnicam g. Grünwalda, v Vel. Bečkerek pa novinar Miroslav Matić zaradi svojih odkritij o oddaji mestne elektrarne tuji tvrdki J. G. White. Drugi proces je trajal pet dni in je bil zaključen s popolno osvoboditvijo obtoženega novinarja. Sodišče je razsodilo, da se mu je dokaz resnice popolnoma posrečil in da je bila sklenjena pogodba v škodo mesta. Proces se je torej končal s strahovito obsodbo obtožiteljev.

Kako potreben je bil nastop proti tej pogodbi med občno in tujo družbo, naj poteka le par dejstev, ki jih ugotavlja oprostilna razsodba. Mestna občina je imela od elektrarne letno 1.400.000 Din čistega dobička, oddala pa je elektrarno v najem omenjeni tuji družbi za letnih 250.000 Din. Tuja družba se je le zavezala, da bo dajala za razsvetljavo ulic tok brezplačno na razpolago. Pri pogajanjih pa je bilo občni občutljivo tudi veliko zmanjšanje posojila in to je bila tista velika vaba, ki je ubila vse pomisleke. Seveda pa iz tega posojila nikoli ni bilo nič in tuja tvrdka še danes ni izpolnila obljube.

Da je moglo priti do tako neugodne pogodbe za mesto, je bilo seveda treba vso zadevo dobro pripraviti. In to se je zgodilo na ta način, da se je nakrat raznesla vest, da so kotli v elektrarni čisto zanič in da bo treba nabaviti novih, ali pa bo mesto brez elektrike. Našli so se tudi »strokovnjaki«, ki so to potrdili. Tuja tvrdka bi zato mestu napravila veliko uslugo, če bi kljub temu, da mora nabaviti nove kotle, plačevala še nekaj letne zakupnine. Seveda pa je bila vest o slabih kotlih laž in kotli še danes brezhibno vrše svojo funkcijo in tuji tvrdki zaradi kotlov niso bili potrebni nobeni izdatki.

Bilo bi preobširno, če bi tu podrobno naštevati še vse one intrige, laži in podobne lepe stvari, ki so jih zagrešili zagovorniki oddaje elektrarne, da so premetli mestne očete in onemogočili vse druge konkurente. Na razpravi je prišlo na dan toliko umazanije, da ljudje skoraj verjeti niso mogli,

da so takšne stvari mogoče. Upamo, da obsodba vseh teh škodljivcev javnega premoženja ne izostane.

Drugi še bolj zanimiv proces je bil v Zagrebu. G. Grünwald je tožil glavnega urednika »Jugoslovenskega Lloydja« Malinara vsled njegove brošure o nabavih premoga drž. železnicam. V tej brošuri je g. Malinar trdil, da je nabavljal g. Grünwald premog, ki je bil tako slab, da so se vlaki ustavljali sredi pota. Samo na vrhu da je bil premog, spodaj pa kamenje in blato. Tudi g. Malinar je nastopil dokaz resnice in njegove priče so izpovedale naravnost senzacionalne stvari. Tako je izpovedal g. Vargazon iz Ljubljane, da je on ugotovil, da je bil premog g. Grünwalda tako slab, da z njim ni bilo mogoče voziti. Če bi bila takrat mobilizacija, bi obstali vsi vlaki, ki bi uporabljali ta premog. Nihče drug ni mogel dobiti dobave premoga ko g. Grünwald in več uradnikov je bilo upokojenih, ki so nastopili proti njegovim dobavam, med njimi tudi g. Vargazon. Izpovedba tudi vsled te afere upokojenega inž. Turine je bila enako senzacionalna in se je poslušala skoraj ko roman. Proces še ni zaključen, vendar pa je že podal toliko konkretnih stvari, da je slika skoraj čisto jasna. Pripominjamo samo to, da o tem vsakor zelo zanimivem procesu zagrebški dnevniki, kot najbolj interesirani, le malo poročajo, kar je tudi svojevrstna zanimivost.

Omenjamo oba ta procesa, ker dokazuje, kako velike važnosti je, če je tisk v službi javnosti in kako zelo potrebno je, da se mu ta njegova naloga olajša. Le na ta način more tudi priti do onega pozitivnega sodelovanja javnosti z upravo, ki preprečuje, da bi se javni denar na nepošten način zapravil. Delo v tej smeri je vse prej ko hvaležno. Kdor se loti tega dela, mora biti pripravljen na težke boje, ki bodo motili uničili njegovo moč. A zato je to delo čim bolj potrebno in nujno ter tudi eden od glavnih pogojev za zboljšanje gospodarskih razmer. Tem večje priznanje pa zasluži zato oni, ki se ne ustrašijo vseh težkih posledic tega boja za zmago poštenosti. Zato pa je zmaga teh ljudi v zadoščenju javnosti in obenem tudi v dokaz, da se tudi pri nas razmere vendarle boljajo.

ZA POSPEŠEVANJE OBRATNE DELAVNOSTI

predlagajo na Češkoslovaškem, da se proglasi enoletna zapora za vsa obrtna, industrijska in trgovska podjetja. Tudi vse pridobitne in nabavljalne zadruge bi morale priti pod zaporo. — Za vsa hišna popravila naj se dovolijo davčne olajšave, da bi se hišni gospodarji odločili za večja popravila.

Adria prašek je boljši

SODELOVANJE INDUSTRIJE IN KMETIJSTVA NA POLJSKEM

Med zastopniki poljske industrije in zastopniki kmetijstva je bil sestavljen poseben sporazumni odbor, ki naj uredi vsa sporna vprašanja, ki bi nastala med obema skupinama. Predsednik tega odbora je knez Radziwil. Odbor bo v prvi vrsti proučeval vprašanje, kako povečati industrijsko porabo kmetijskih proizvodov. Posebno bo gledal na to, da industrija porabi več vlaknastih rastlin in olj.

AMERIKA OGNJIŠČE GOSPODARSKE NEGOTOVOSTI

Češkoslovaška Narodna banka daje v svojem oktobrskem poročilu obširen pregled o mednarodnem gospodarstvu v zadnjem četrtletju. Iz tega pregleda posnemamo:

Svetovna trgovina izven Evrope se stabilizira ali pa se večja. Industrijska produkcija — razen v Ameriki — se je dvignila, posebno v potrošnih panogah. Cene so postale bolj mirne. Brezposelnost je večinoma manjša ko v prejšnjem letu. Javne finance se v skoraj vseh državah bore za dosego ravnovesja, mednarodno gibanje kapitala se je ustavilo. V čezmorskih deželah, ki proizvajajo surovine, se opaža, nedvomno zboljšanje, ki bi moglo imeti svoj učinek tudi na industrijske države Evrope, zlasti na one, ki so z njimi v trgovinskih odnosih. V Londonu sklenjena žitna konvencija daje nado, da se položaj agrarnih držav srednje Evrope ne bo več poslabšal. Opaziti je pametne poizkuse, da se povečajo dobro financirana javna dela. Obenem se izdajajo ukrepi, da se pobojša izvoz nekaterih držav. Ognjišče gospodarske negotovosti pa je še vedno v Združenih državah Sev. Amerike, kjer se načrt na akcija še ni posrečila in kjer nastaja zato nevarnost velikih gospodarskih in socialnih konfliktov. Polna vznemirljive politične napetosti pa je Evropa. Odstop od misli Društva narodov je v sedanjem trenutku zlasti napačen, kajti gospodarstvo se nahaja v položaju, ko bi bila najboljša mednarodna in tudi nacionalna politika odstranitev vseh ovir, ki ovirajo uveljavljanje načela laissez faire.

Že v 24 urah

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Sebeurgova ul. 3. Telefon št. 22-72.

BREZPOSELNOST V AMERIKI PADA

Vsled odločne politike generala Johnsona in nove Nira-politike se je število brezposelnih od 13.360.000 v marcu znižalo do konca septembra za 3.271.000 na 10.089.000. Tudi v oktobru se je znižalo število brezposelnih, čeprav se je v tem mesecu konjunktura precej poslabšala.

KAJ SO ZASLUŽILE AMERIŠKE BANKE PRI EMISIJAH

Ameriški senat je dal preiskati po posebnem odboru predgovodno bančne krize in pri tej priliki je zvedela ameriška javnost tudi o dobičkih, ki so jih naredile ameriške banke pri raznih izdajah delnic in posojil.

Banka Morgan & Co je v l. 1927 do 1930 oskrbela razne emisije za približno eno milijardo dolarjev in pri tem zaslužila 10-19 milijonov dolarjev pri lastnih kupčijah in 2-87 pri udeležbah na drugih kupčijah. Pri banki Kuhn, Loeb & Co so bili doseženi pri emisijah za 600 milijonov dolarjev lastni dobički v višini 16-63 in udeleženski v višini 2-51 milijonov. Ditlon, Read & Co je tvegala emisijo obligacij za 1150 milijonov in 9 milijonov delnic po 10 dolarjev. Pri tem je zaslužila skupno 29-15 milijonov dolarjev.

Po svetu

Bolgarski princ Ciril se je na povrat iz Italije ustavil v Beogradu, kjer ga sprejel Nj. Vel. kralj, čigar gost je dva dni.

Narodna skupščina je sprejela nov poslovnik, s katerim so se omejile nekatere pravice poslancev, a povečala delosposobnost skupščine. O nujnosti interpelacij bo odslej le sklepalo, ne bo pa dovoljena nujnost tudi utemeljevali.

Šestdesetletnico je praznoval te dni podstarosta Sokola kraljevine Jugoslavije Engelbert Gangl. Sokolstvo, tudi češkoslovaško, in jugoslovanska javnost je jubilej zaslužnega kulturnega delavca proslavila prisrčno in s povdorkom. Številnemu krugu gratulantov se pridružujemo tudi mi s kličeom: Na mnoga leta!

Konferenca gospodarskega sveta Malantante je vsled krize rumunske vlade preložena na konec novembra.

Podpredsedniku bolgarskega sobranja Zaharijevu je izreklo sobranje na predlog vladnih zemljoradnikov nezaupnico. Zaharijev je eden voditeljev opozicijskih zemljoradnikov.

V Solijo je prišel italijanski nar. poslanec dr. Casalini, da proučuje bolgarske gospodarske razmere. Pri tej priliki bo skušal pripraviti tla za novo ital.-bolgarsko trgovinsko pogodbo. Ker je bila v zadnjih 10 letih bolgarska zunanja trgovina napravljalca Casalini, da bo Italija v bodoče v večji meri kupovala bolgarske pridelke, ki bi se mogli pošiljati naravnost iz Burgasa ali Varne v Italijo.

Vlada Vajde Voevode je podala ostavko, ki jo je kralj sprejel. Po izvršenih konvulzijah bo poveril kralj s sestavo vlade najbrže voditelja liberalcev Duco. Ta bi razpustil parlament in razpisal nove volitve, za katere propagirajo neki zemljoradniki abstinenco kot protest, ker je padla zemljoradniška vlada.

Tako po povratku vojnega ministra Kondilisa iz Pirota od slavnosti ob priliki odkritja spomenika grškim vojakom bo grška vlada izdala dekret o amnestiji in obenem razpisala nove volitve. To se bodo vršile po novem volivnem zakonu.

Italija je izjavila, da se bo udeleževala razorožitvene konference le še v vlogi opazovalca. Italija je to izjavila po predhodnem sporazumu z Anglijo, ki hoče doseči, da se razorožitveno vprašanje reši le od velesil. V ta namen se je angleška vlada že pogajala s Hitlerjem. Francoski listi izjavljajo, da se bo Francija uprla poizkusom, da se razorožitveno vprašanje razpravlja brez Poljske in držav Male antante.

Obsedno stanje in preki sod za zločine umora, poizga in javnega nasilstva je proglasila avstrijska vlada nad vso Avstrijo, da s temi energičnimi ukrepi zaduši narodno-socialistične atentate. Obenem je uvedla za vse te zločine smrtno kazen, ki je po avstrijski ustavi odpravljena.

Pri nemških volitvah je Hitler zmagal na vsej fronti, kakor je tudi bilo pričakovati. Pri državnozbornskih volitvah je od 45-1 milijonov upravičencev glasovalo za narodne socialiste 39-6 milijonov volivcev in so ti dobili vseh 660 mandatov. Pri plebiscitu pa je bilo za potrditev režima oddanih še pol milijona glasov več in je glasovalo za režim 95-1% vseh volivcev. 2-1 milijona volivcev pa je kljub vsemu terorja glasovalo proti režimu.

Komentarji francoskega tiska k nemškim volitvam so kratki in hladni. Večinoma povdarjajo listi dejstvo, da se je vendarle našlo nad 2 milijona ljudi, ki so imeli ta obžudovanja vredni pogum, da so glasovali proti. Sicer pa pišejo listi, da treba počakati, kaj bo sedaj ukrenil Hitler.

Groß Bethlen, ki ima še vedno velik političen vpliv, se je na seji zunanje-političnega odbora parlamenta izjavil za priznanje sovjetske Rusije.

Do krvavih bojev je že prišlo na rusko-japonski meji. Kakor poročajo moskovski listi, so sovjetske čete z orožjem nastopile proti japonskim letalom in ladjam, ki so kršile sovjetsko mejo. Dve japonski pomorski bojni ladji sta bili potopljene blizu Kamčatke, 6 letal pa odstreljenih in je bilo pri tem 20 japonskih letalcev ubitih, oziroma ujetih.

Tudi Avstrija je dobila propagandnega šefa in je bil za državnega podtajnika za propagando imenovan znani hajmverovski voditelj dr. Steidle.

Zunanja trgovina

ZA POVEČANJE IZVOZA

se v Avstriji razpravlja predvsem o dveh predlogih. Po prvem predlogu naj bi se povrnil prometni davek pri izvozu blaga in sicer primerno odstotku, ki ga je treba plačati pri uvozu, po drugem pa naj bi se povrnil socialne dajatve, v kolikor obremenjujejo izvozno blago.

UVOZ SVINJ NA ČEŠKOSLOVAŠKO

Kako nazaduje uvoz jugoslovanskih svinj na Češkoslovaško, kažejo jasno te številke:

	1933		1932	
	sept.	okt.	sept.	okt.
celotni uvoz svinj	9.053	9.094	11.390	11.624
od teh:				
iz Jugoslavije	5.116	3.698	5.634	6.093
Rumunije	3.086	2.680	2.733	2.665
Madjarske	106	2.302	1.560	1.579
Danske	707	361	467	515

SVETOVNI ŽITNI TRG

Iz Združenih držav Severne Amerike se je pričel izvoz žita po dumping cenah. S pomočjo državnih subvencij je bilo mogoče prodati 30.000 ton pšenice na Daljni Vzhod in ravno toliko na Irsko. Na trgu se že čuti močna konkurenca ruske pšenice. Kvaliteta ruske pšenice je zelo dobra in jo zlasti kupuje Anglija. Iz Podonavja manjka direktnih ponudb in samo nekaj madjarske pšenice je bilo po Holandcih prodano iz druge roke. Nemške pšenice je bilo le malo ponujene. Iz Južne Amerike poročajo, da bo letošnja žetev, ki se v kratkem prične, boljša, kakor se je pričakovalo. Avstralska žetev pa se ceni za 20% nižje od lanske.

Izvoz rži se bo v Združene države Sev. Amerike povečal za 5 do 10 milijonov bušljev. Poljska je že začela izvažati rž v Ameriko in je prodala že pol milijona stotov rži.

*

Češkoslovaški izvozniki se pritožujejo, da južnoameriške države ne plačujejo več njihovih terjatev, vsled česar je vsa trgovina z južnoameriški državami zastala. Samo Brazilija in Chile plačujeta del terjatev z računom, ki ga imate za svoje dobave pri čsl. Narodni banki.

Državno jamstvo je prevzela Švica za plačilo strojev, ki jih bo švicarska industrija dobavljala Rusiji.

V nekaterih industrijskih okrajih v severno-čeških nemških pokrajinah se ponekod že oglašajo glad. Ljudje nimajo niti toliko, da bi si nakupili kruh in krompir. Zato je nujno, da se omogoči čsl. industriji izvoz. Tako je govoril na seji liberške zbornice njen predsednik Liebig in se v zvezi s tem izjavil za Benešev predlog uvedbe načrtnega gospodarstva za čsl. poljedelstvo.

Adria prašek je boljši

SPECIJALITETA

»URAN« - kreme za lice

je »URAN« pol-mastna krema. Povpraševanje po njej je veliko. Ustrezite torej svojim odjemalcem in jo naročite.

»URAN«, LJUBIJANA
Mestni trg

SEJMI

17. dražba kožuhovine v Ljubljani bo dne 22. januarja 1934 v prostorih Ljubljanskega velesejma. Lovci, pridno pripravljajte blago in se za vnovčenje svojega pridelka poslužite edinele svoje prodajne organizacije, kar je »Divja koža« v Ljubljani — velesejem. Komur poslovni red »Divje kože« še ni znan, naj ga takoj zahteva.

Denarstvo

STANJE NARODNE BANKE

Po zadnjem izkazu Narodne banke z dne 8. t. m. se je njeno stanje po 31. oktobru spremenilo tako-le (vse številke v milijonih dinarjev):

Na aktivni strani se je kovinska in devizna podloga povečala za 23 na 1.912,4. Zlato v blagajni se je pomnožilo za 0.027 na 1.794,9, tuje valute za 0,1 na 0,14 in devize za 2,1 na 117,3.

Tudi devize, ki ne spadajo v podlogo, so se povečale in sicer za 1,1 na 30,3.

Vsota kovanega niklastega in srebrnega denarja pa je padla za 2,08 na 188,4.

Posojila padajo še nadalje in so se zmanjšala za 11,6 na 2.173,3. Eskontna so padla za 11,3 na 1.863,7, lombardna pa za 0,34 na 309,5.

Prejšnji predjemi državi so narasli za 0,19 na 1.718,9. Vrednosti fondov so ostale skoraj neizpremenjene (na 6,7), račun nepremičnin se je povečal za 0,33 na 160,9, razne aktive pa za 1,0 na 211,2.

Na pasivni strani: Rezervni fond se je povečal za 0,47 na 69,2, drugi fondi pa malenkostno na 8,5.

Obtok bankovcev se je zmanjšal za 20,2 na 4.322,2, dvignile pa so se obveze na pokaz in sicer za 34,1 na 1.059,8.

Državne terjatve so padle za 1,5 na 3,59. Tek. računi so se dvignili za 21,4 na 474,1.

Obveze z rokom pa so se zmanjšale za 5,9 na 1.090,3. Tudi razne pasive so padle in sicer za 17,1 na 332,4.

Skupno zlato in devizno kritje se je znižalo od 35,58% na 35,53%, samo zlato pa od 33,43 na 33,35%.

Obrestna mera je ostala neizpremenjena.

Adria prasek je boljši

Odkar je uvedla Poštna hranilnica nakup obveznic vojne škode na mesečne obroke je bilo v Zagrebu kupljenih nad 6500 teh obveznic.

Avstrijski bankovci, na katere je nalepljen, narisani ali natisnjeni ključasti križ, so po izjavi Avstrijske narodne banke popolnoma brez vrednosti.

Po zadnjem izkazu Čsl. Narodne banke (vse številke v milijonih Kč) se je zlata zaloga povečala za 0,065 na 1,707, valute in devize so padle za 11 na 921,4, druga gotovina je narasla za 0,39 na 133,3, menična posojila so padla za 14,9 na 951,9, lombardna so se povečala za 104,6 na 669,1, ostanek drž. dolga za bankovce se je znižal za 0,13 na 2,606 in druge aktive za 63,1 na 393,8. — Obtok bankovcev se je znižal za 138,9 na 6.009,4, kritje pa od 40,2% na 39,6%.

Zlata zaloga Francoske banke je znašala po zadnjem izkazu 81.032 milijonov frankov, to je za 623 milijonov več ko koncem marca.

Falzikati angleških bankovcev po 10 funtov so bili odkriti v Pragi. Bankovci so zelo dobro ponarejeni in se jih loči od pravih le po vodnem znaku. Isti falzikati so se pojavili že poleti na Holandskem in je bil takrat med drugimi aretiran tudi neki Jugoslovčan Emanuel Marković.

Estonski parlament je sklenil, da sme obrestna mera za posojila znašati največ 7, na bančne vloge največ 5%, na hipoteke pa največ 6 odstotkov.

USA so proizvele v septembru 271.000 unč čistega zlata napram 181.000 unčam v avgustu in 246.000 v septembru 1933.

Moratorij do 30. 4. 1934. je dovolil čsl. finančni minister l. 1899, ustanovljeni Eskomptni družbi za industrijo in trgovino.

Žensko banko ustanove v San Franciscu, ker se je izkazalo, da ni mogoče moškim več zaupati denarja.

Madjarsko kmetijstvo je po statistiki Madjarske narodne banke zadolženo za 924,2 milijonov pengov, za približno 10 milijard dinarjev.

Poglavje o črni borzi

Že samo ime pove, da je črna borza nekaj nezdravega, ker se mora skrivati, ker ne more in ne sme vršiti svojega dela javno. V normalnih razmerah je zato tudi črna borza nemogoča ali pa reducirana na tako neznatno delo, da se to komaj še opazi.

V današnjih nenormalnih razmerah pa so nastali za črno borzo lepši dnevi in tem bolj ji sijaje sonce, čim bolj ostri postajajo devizni predpisi. Reči se more, da je moč črne borze naravnost odvisna od ostrosti deviznih predpisov, ki so življenje črne borze. Seveda ni delovanje črne borze v prosep gospodarstvu in kakor vsi posli, ki se razvijajo v temi, tako je tudi delovanje črne borze vse prej ko hvalevredno. Zato je le naravno, da se vedno znova pojavlja glas, da treba vse črne borze zatreti in če treba tudi z najbolj drakoničnimi odredbami. Tako piše v petkovem »Slovenec« nekdo o zlih posledicah črne borze ter predlaga, da se za uničenje črne borze store ti koraki:

Vsa plačila, ki se izvrše s pomočjo nabave plačilnih sredstev izven legalnih instanc, niso veljavni in more vsak upnik ponovno tožbenim putem zahtevati plačanja dolžnega zneska potem legalnih ustanov. Vsak, ki kupuje ali prodaja valute na črni borzi, naj se kaznuje z denarno kaznijo v višini predmetnega zneska. Oni pa, ki prvi prijavijo ta prestop oblastem, se oproščajo vseh kazni.

Niti najmanjše ni naš namen kakorkoli zagovarjati črne borze, vendar pa moramo reči, da je boj proti črni borzi precej podoben boju proti mlinom na veter. Kajti ta boj velja le posledicam gotovih vzrokov; mesto da bi veljal vzrok samim. Če niso odpravljene ti vzroki, potem tudi posledice ne morejo prenehati in čeprav bi se z drakoničnimi sredstvi tudi posrečilo za hip črne borze zatreti, bodo te v kratkem zopet nastale, samo da bodo potem še dražje, ker bo posel na njih bolj tvegan. To so spoznali sovjeti, ki so se borili proti črnim borzam s tako neizprosno, kakor v nobeni drugi deželi. S smrtno kaznijo so obsojali vse, ki so jih zalotili na črni borzi, a konec vsega tega

boja je bil, da so morali sovjeti odnehati in da so se celo sami posluževali črne borze. Kajti pri vseh napakah ima črna borza to prednost, da omogoči nakup tujega denarja, ko ga nikjer drugje ni dobiti.

Zato pa je treba tudi kupčijo na črni borzi presojati tudi malo drugače, kakor pa jih presoja vse vprek člankar v »Slovenec«. Kajti znano je, da se zatekajo na črno borzo tudi takšni, ki so po vseh predpisih naprosili Narodno banko za dovoljenje za nabavo deviz, ki so takšno dovoljenje od Narodne banke tudi prejeli, toda z dostavkom, da deviz ne morejo nabaviti pri Narodni banki. Če ti ljudje, katerim je priznано, da si morajo nabaviti tuja plačilna sredstva, skušajo dobiti ta sredstva, ker jih drugje ne morejo, na črni borzi, potem pač ne zaslužijo nobene kazni. Saj so kaznovani dejansko že s tem, ker morajo kupiti na črni borzi, kjer je vse dražje, kakor pa bi smelo biti po oficijalnih tečajih. Je pač tako, da še vedno obstoje trgovinski odnosi s tujino, da kljub vsem strogim deviznim predpisom še ni zamrla vsa zunanja trgovina, vsled česar nastajajo tudi vedno nove obveznosti uvoznikov. Te morajo biti plačane z denarjem, ki ga je pač treba nabaviti in če ne gre drugače — tudi na črni borzi.

Takoj bi bilo konec črne borze, če bi se odpravile vse devizne omejitve, kar pa je danes nemogoče, kar ve vsak. Če pa devizne omejitve ostanejo, potem ostane tudi črna borza in na tej resnici ne more nihče nič izpremeniti. Pač pa je mogoče omejiti škodljivo delovanje črne borze s tem, da se jo čim bolj legalizira, da se čim bolj kontrolira njeno delovanje, da se njeni posli čim manj vrše v temi. Riziko kupčij na črni borzi je treba zmanjšati, pa bodo na njej zavlada tudi solidnejše razmere. S samimi kaznimi, pa naj bi bile mišljene še tako dobro, pa črnih borz ni mogoče odpraviti, ker so v današnjih časih ipak le potrebno nadomestilo, brez katerega bi zunanja trgovina zastala še bolj, kakor je že.

Tudi na črno borzo je treba pogledati objektivno in čeprav je še tako kričeč dokaz o sedanjih nenormalnih in nezdravih razmerah.

Dobava-prodaja

Oddaja del za električno instalacijo in instalacijo elektr. zvoncev se bo vršila potom direktne pogodbe dne 17. novembra t. l. pri inženjerskem oddelku Dravske divizijske oblasti v Ljubljani. (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani, pogoji pa pri istem oddelku.)

Prodaja drv in lubja. Direkcija šum kraljevine Jugoslavije v Ljubljani sprejema do 18. novembra t. l. ponudbe za dobavo smrekovega lubja; do 24. novembra t. l. pa za prodajo bukovih drv. (Pogoji so na vpogled v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani.)

Adaptacija pekarnice se odda potom ofertne licitacije dne 18. novembra t. l. pri inženjerskem oddelku Savske divizijske oblasti v Zagrebu. (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani, pogoji pa pri istem oddelku.)

Komanda pomorskega zrakoplovstva v Divuljah sprejema do 20. novembra t. l. ponudbe o dobavi 100.000 železnih vijakov; do 6. decembra t. l. pa o dobavi 170 ročnih ur za avijatike. (Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani interesentom na vpogled.)

Železni odpadki se bodo prodajali potom pismene licitacije dne 20. novembra t. l. pri intendanturi Komande pomorskega arzenala v Tivtu. (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani, pogoji pa pri isti komandi.)

Komanda pomorskega arzenala Tivat sprejema do 19. novembra t. l. ponudbe o dobavi 100 m² stekla za okna, 20 zaščitnih stekel za žarnice, 1400 metrov kabla, 6000 železnih vijakov za les, 30 kg pocinkane pločevine. (Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani interesentom na vpogled.)

Zakup barake na postaji Bos. Brod se odda potom ofertne licitacije dne 23. novembra t. l. pri Direkciji državnih železnic v Sarajevu. (Oglas in pogoji so na vpogled v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani.)

Direkcija državnega rudnika Kreka sprejema do 23. novembra t. l. ponudbe o dobavi 600 žag za železo, 50 kg podložnih plošč; do 30. novembra t. l. pa o dobavi orodnega jekla, 2 zobatih koles in 2 jeklenih verig.

Direkcija drž. rudnika Vrdnik sprejema do 23. novembra t. l. ponudbe o dobavi 1000 kg žebeljev.

Dne 20. novembra t. l. bo pri Direkciji državnih železnic v Zagrebu licitacija za dobavo 2000 m³ drv.

Minerska komanda v Kumboru sprejema do 20. novembra t. l. ponudbe o dobavi železnih batov, lesenih motik, dvigalnih naprav, jeklenih batov, sider, spojin verig, zračnih sesaljk, verig in raznega orodja.

Dne 22. novembra t. l. bo pri Upravi državnih monopolov (oddelek za predelavo) v Beogradu licitacija za dobavo 10.000 bal papirja.

(Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani interesentom na vpogled.)

Naš pravi domači izdelek

Konkurzi in prisilne poravnave

V konkurzni zadevi trgovca Ahčana Rudolfja v Zagorju se dovoli sodna odsvojitve vseh v konkurzno maso spadajočih predmetov na javni dražbi, ki bo dne 21. novembra ob 9. v hiši prezadolženca. Vzključeno ceno tvori cenilna vrednost, pod katero se ne sme prodajati.

Uvedeno je poravnalno postopanje o imovini Maksa Bračiča, trgovca z manufakturnim blagom v Mariboru. Poravnalni komisar dr. Kovča, poravnalni upravitelj odvetnik dr. Tomšič. Narok za sklepanje poravnave dne 11. decembra ob 9. Rok za oglasitev do 6. decembra. Kvota 40%.

Potrjuje se poravnava trgovca Leskovška Franca v Mozirju. Prednostne terjatve je plačati v celoti, ostali upniki dobe 40% kvoto, plačljivo v 10 enakih mesečnih obrokih.

RAZNO

Noblovo nagrado za literaturo je dobil ruski pisatelj in pesnik Bunjin, ki živi kot emigrant v Parizu. Dobil jo je predvsem za svoja dela iz življenja ruskih kmetov.

Nemška vojska šteje danes 92.000 mož. More pa postaviti s pomočjo pomožnih čet 45 divizij. Nemške tvornice morejo izdelati vsak mesec 2500 letal. Še večja pa je pripravljenost Nemčije za zračno vojno. Tako je govoril na seji franc. parlamenta posl. desneje Mandel in med splošnim odobravanjem predlagal, da naj Društvo narodov sklene uradno preiskavo o oboroževanju Nemčije, v kar je po Versajski pogodbi upravičeno.

Sovjeti so znižali cene na železnih in na nekaterih železnih kar za 60%.

Dr. Pirčeva sladna kava

je prvovrsten domač izdelek, s katerim pripravite zdravo, izdatno, redilno in ceneno pijačo za Vas in Vaše otroke.

Dr. Pirčeva sladna kava je prav prijetnega okusa in jo pijo odrasli kot otroci z užitkom.

Univ. prof. dr. Milan Škerlj:

Nekaj o izdaji menic in čekov in o vojenju trgovinskih knjig

I. O izdaji menic in čekov

Tudi nepravilna navedba časa izdaje menice formalno ne napravi neveljavne, tudi tu pa lahko nastanejo zmešnjave in neprijetne posledice, pri čeku pa celo kazni, in sicer ne samo za namerno krivo datiranje, nego tudi za nemarno, ne samo za onega, ki krivo datira, nego tudi za onega, ki takšen ček vzame (remitent) ali prenese (zlasti indosanta, pa tudi imetnika imetniškega čeka) ali plača (trasata, trasanta, indosanta, avalista). Menica in ček brez časa izdaje sta neveljavna, pri čeku nastopijo kazni, kakor pri napačnem datiranju.

Prav tako kakor za kraj izdaje, velja tudi za plačilni kraj, da mora biti viden iz menice, ni pa treba, da je izrečno naveden kot tak, če se pri trasatovem imenu nahaja krajevna označba. Ta kraj potem velja za kraj plačila in — za menične čine kot so zlasti prezentacija in protest — ob enem za trasatovo stanovišče, brez ozira na to, ali trasat tam res prebiva ali ne. Kdor torej hoče, da naj se menica plača drugje nego v onem kraju, ki je naveden poleg trasatovega imena, mora to v menici izrečno označiti (domicil, vendar to po sedanjem meničnem zakonu ni edini primer domicila). Isto velja glede krajevne označbe za ček, ki pa pravega domicila v meničnem smislu ne pozna in pri ka-

terem stvar sploh ni tako važna, ker je plačilni kraj — sedež trasatovega bančnega podjetja — redno že natisnjen v goli. Pri lastni menici, ki nima izrečno določenega plačilnega kraja, velja kraj izdaje za plačilni kraj. — Glede plačilnega kraja naj omenim še to: Trasatov — in seveda akceptantov — je lahko po več v eni menici. Če je pri več nego enem trasatu označen kraj, ni pa izrečno označen plačilni kraj, bi menica imela več plačilnih krajev. To po zakonu ni mogoče, taka menica ni veljavna. Če ima menica več trasatov, treba vedno izrečno določiti enoten plačilni kraj. Prav to velja glede kraja izdaje, če ima menica več izdateljev in je pri imenu več kot enega od njih postavljena krajevna označba. Prav nevarna je označba plačilnega kraja z besedami »pri upniku« ali »pri meni« (v trati na lastni ukaz). To bi samo po sebi lahko pomenilo, da naj dolжник, akceptant, plačilo prinese ali pošlje upniku. Kot upnik je seveda mišljen remitent, toda če ni označen z imenom in prebivališčem in se menica indosira, komu in kam naj akceptant pošlje plačilo? Kje naj indosatar protestira? To ni morda umetno izmišljen primer; tako menico sem imel v rokah in šlo je za to, ali naj se protestira v Ljubljani ali v Skopju, kjer je bil — takrat —

protestni rok le en dan, zračne zveze še ni bilo, da bi se bilo pravočasno protestiralo v obeh krajih, enkrat seveda ob upnikovih stroških. — V vseh primerih, kjer zakon pravi »velja za«, ne gre za domnevo, ki bi se v pravi dala pobijati z dokazom, da ni bilo tako mišljeno; kar je zapisano, to velja, nasprotnega dokaza ni, premisliti treba prej.

3. da so v listini tri sestavine, ki se morajo v nji nahajati po enkrat: menična vsota, menična klavzula (za to menico), menični poziv ali obljuba (plačajte ali, pri lastni menici, »plačam« ali »plačamo«). To velja analogno za ček, samo da lastnega, imetniškega čeka ni. Da je treba največje pažnje pri označbi menične ali čekovne vsote, ni treba naglašati; menica ali ček, ki imata vsoto po večkrat, pa različno navedeno, nista neveljavna; oškodovan je, če je navedena pravilno in pre nizko, ali sploh prenizko, menični upravičenec, ker po zakonu velja nižja vsota, če je na navedena previsoko, menični zavezanec, ki poštemu pridobilcu mora plačati sicer najnižjo, pa še vedno previsoko vsoto. Glede meničnega ali čekovnega poziva (nakazila) ali menične plačilne obljube bi človek menil, da pomota ni mogoča, saj je natisnjen v goli. In vendar je mogoča pri menici, niti redka ni. Kriva je deloma nepažnja, deloma golica, ki se glasi »platite za ovi« — »menicu«. Na prazno mesto treba zapisati, če naj bo menica lastna (izdatelj obljublja, da bo sam plačal, ne poziva drugega, trasata, da naj plača) besedo »lastno«. Če se to zapiše, ne popravi pa se izraz »platite« v izraz »plačite« ali, po naše, »plačam«, imamo nasprotje: poziv kaže na trato, izraz »lastno« na lastno menico. Sodišče

bo sicer, če ni naveden trasat, tako menico najbrže smatralo za lastno, toda vse-kakor je tudi za ta del dobra opreznost: pri trati onega praznega mesta — če ne gre za duplikat — sploh ni treba izpolnjevati, pri lastni menici pa je najbolje, da se »platite« izpremeni v »plačam« in zapiše »lastno«. Pogosto se tudi zgodi, da izdatelj lastne menice sebe zapiše še na ono mesto, kjer se navaja trasat. To nikoli ni potrebno, lahko pa celo moti, zlasti še, če ni popravljena beseda »platite« v »plačam«. Bolje bi pač bilo, ko bi v goli beseda »platite« ne bila izpisana cela, nego samo »pla...«. Seveda, kakor se že menice izpolnjujejo s premajhno pažnjo, bi se potem čisto pripetilo, da se oni prostor za »pla« ne bi izpisal niti s »plačajte« niti s »plačam« in veljavnost menice bi bila še bolj dvomljiva. Posebnih golic za redke lastne menice se najbrže ne izplača izdajati.

Da ponovim: tri osebe (pri lastni menici dve, trasata pri nji ni), po dve časovni in krajevni označbi, po ena menična vsota, menična (čekovna) klavzula, menični ali čekovni poziv k plačilu (pri lastni menici plačilna obljuba); torej pri trati deset, pri lastni menici devet sestavin, ki so vse bistvene, kolikor zakon ne postavlja fikcij za manjkajoče. Pri čeku ni treba časa plačila; drugače kakor »ob vpogledu«, »ob pokazu« se niti ne sme označiti, sicer listina ni ček. Pač pa je v čeku bistven izraz, da naj se plača iz trasatovega kritja, kar pa je vedno natisnjeno v goli. Da pri čeku ne more biti kdorkoli trasat, je znano; ker se pa ček skoro vedno piše na trasatovo golico, pomote niso verjetne.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Vpisala se je nastopna firma:

Sedež: Poljčane.

Besedilo: Tovarna pohištva, družba z omejeno zavezo, Poljčane.

Obratni predmet: Predmet družbenega podjetja: Izdelava pohištva iz vpog-njenega lesa na tovarniški način ter lesna industrija sploh, nakup in prodaja vseh v lesno stroko spadajočih sirovin, polfabrikatov in gotovega blaga.

Družbena pogodba z dne 27. oktobra 1933., posl. štev. 994.

Visokost osnovne vplačane glavnice: Din 100.000.—.

Poslovodji:

1. Lekan Jože, bančni ravnatelj v Mariboru, Aleksandrova cesta 6.

2. Kurnik Ivan, bančni prokurist v Mariboru, Aleksandrova cesta štev. 6.

Za namestovanje upravičen: poslovodji.

Okrožno sodišče v Mariboru, odd. III., dne 2. novembra 1933.

Fi 258/33 — Rg C II 102/2.

Vpisale so se izpremembe in dodatki pri nastopnih firmah:

Sedež: Ljubljana.

Besedilo: L. Slanovec Jugospecial, družba z o. z.

S sklepom občnega zbora z dne 2. oktobra in 20. oktobra 1933. so se izpremenili odstavki: Drugič, Osmič in Deveti družabne pogodbe.

Besedilo firme odslej:

Jugospecial A. Bucik, družba z o. z.

Družbo zastopa vsak poslovodja samostojno in podpisuje zanjo samostojno. Vpiše se poslovodkinja Bucik Anka, trg. poslovodkinja v Ljubljani, Sv. Petra cesta 3.

Okrožno kot trgovinsko sodišče

v Ljubljani, odd. III.,

dne 21. oktobra 1933.

Fi 550, 588/33 — Rg C III 250/5, 6.

Sedež: Ljubljana.

Besedilo: Tehnični biro »Tehna«, družba z o. z.

Izbriše se poslovodja Tomažič Emil, vpiše pa poslovodja inž. Umek Anton, pooblaščen gradbeni inženjer v Ljubljani, Igriška ul. 3.

Okrožno kot trgovinsko sodišče

v Ljubljani, odd. III.,

dne 20. oktobra 1933.

Fi 574/33 — Rg C III 129/8.

Sedež: Maribor.

Besedilo: Podružnica ljubljanske kreditne banke v Mariboru.

Dirigentom podružnice je imenovan Josip Sterger, dosednji namestnik ravnatelja.

Okrožno kot trg. sodišče v Mariboru,

odd. IV.,

dne 26. oktobra 1933.

Rg B I 3/25.

Sedež: Maribor.

Besedilo: »Drava«, lesna industrijska delniška družba v Mariboru.

Izbrišejo se dosednji člani upravnega sveta Podlipnik Franc, Chmelik Josip in Pahor Karlo; vpišejo pa novoizvoljeni člani upravnega sveta:

1. Krajnc Srečko, sadni izvoznik v Pesnici pri Mariboru (predsednik);

2. Nejedly Franc, posestnik v Prelasku (podpredsednik) in

3. Pohar Robert, publicist v Ljubljani, Igriška ul. 3/II.

Prokura se je podelila: Chmeliku Josipu in Pahorju Karlu, obema ravnateljema družbe, stanujočima v Mariboru, Meljska cesta št. 93.

Podpisovanje se vrši na ta način, da pristavita skupno Krajnc Srečko in Chmelik Josip ali Krajnc Srečko in Pahor Karlo pod besedilo tvrdke svoja sivojerna podpis, prokurista z označbo prokure (ppa).

Okrožno sodišče v Mariboru, odd. I.,

dne 2. novembra 1933.

Rg B I 8/53.

Sedež: Rottenbach (Troblje).

Besedilo: F. Hausers Erben — Nachfolger, Karl Köllner v Rottenbachu, tovarna kos.

1. Besedilo tvrdke odslej: Köllner & sin, tovarna kos, Slovenjgradec.

2. Družabnika sta: Köllner Karol in Ivan, tovarnarja v Trobljah.

3. Firmo podpisuje vsak družabnik tako, da pod štampiljo tvrdke podpiše svojo ime.

Okrožno sodišče v Celju, odd. I.,

dne 7. novembra 1933.

Rg A I 151/8.

Sedež: Ruše.

Besedilo: Aga—Ruše, združene jugoslovenske tvornice acetilena in oksigena d. d.

Po sklepu izrednega občnega zbora delničarjev z dne 12. septembra 1933. so se spremenila družbena pravila v §§ 14., 17., 18. in 30.

Vpišejo se novi člani upravnega sveta:

1. dr. Protič Pavel, generalni sekretar Somborske poljoprivredne borze v Somboru;

2. dr. Davidis Ernest, kemik, Wien;

3. Süßmayer Kurt, komercialni svetnik in upravni svetnik Österreichische Aga-Werke A. G. Wien in

4. dr. Berce Janko, direkcijski tajnik in prokurist Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Ljubljani.

Okrožno sodišče v Mariboru, odd. II.,

dne 2. novembra 1933.

Reg B II 27/8.

Kdor ne podpira svojega glasila, zaničuje samega sebe in škodi skupnim interesom trgovstva.

Štev. 12853/II.

Nabava.

Direkcija drž. rudnika Velenje razpisuje na dan 30. novembra t. l. ob 11. uri dobavo:

1200 kg terpentinovnega mila,

4000 kg koruznega zdroba,

1600 kg bučnega olja,

1400 kg svinjske masti,

360 kg sirove kave »Santos Primes«,

3600 kg riža »Carolina Diamante«,

Dobavni pogoji pri podpisani.

Direkcija državnega rudnika Velenje,

dne 11. novembra 1933.

»SLUŽBENI LIST«

kr. banske uprave Dravske banovine z dne 11. novembra objavlja med drugim: Zakon o verskem pouku v narodnih, meščanskih, srednjih in učiteljskih šolah — Pravilnik o prodajanju premoga iz drž. premogovnikov nabavljajalnim zadrugam drž. nameštencev — Popravek k naknadnemu sporazumu o trgovinski pogodbi z Avstrijo — Odločbe občne seje Državnega sveta — Razne razglase sodišč in uradov ter razne druge objave.

Program ljubljanske radio-postaje

Sreda, dne 15. novembra: 12.15: Plošče

12.45: Poročila — 13.00: Čas, poročila —

18.00: Komorna glasba, Radio kvintet —

18.30: Radio orkester — 19.00: Tujski promet in naše občine III. (dr. Brilej) —

19.30: Literarna ura: Engelbert Gangl v naši mladinski književnosti (Josip Vandro) —

20.00: Pevski koncert »Grafike« —

20.45: Ga. Pavla Lovšedova poje operne arije s spremljevanjem Radio orkestra —

21.30: Radio orkester — 22.00: Čas, plošče in poročila.

Četrtek, dne 16. novembra: 12.15: Plošče

12.45: Poročila — 13.00: Čas, plošče —

18.00: Otroci in življenje (Marija Kmetova) — 18.30: Pogovor s poslušalci (prof. Prezelj) — 19.00: Srbohrvaščina (dr. Rupel) — 19.30: Plošče po željah —

20.00: Prenos iz Beograda — 22.00: Čas, poročila, Radio jazz.

Narodno gledališče v Ljubljani

Drama, začetek ob 20.

Torek, dne 14. novembra: V agoniji. Go-

stovanje v Novem mestu.

Sreda, dne 15. novembra: Tartuffe, Red B.

Četrtek, dne 16. novembra: Pravica do greha. Izven. Znižane cene.

Opera, začetek ob 20.

Torek, dne 14. novembra: Zaprto.

Sreda, dne 15. novembra: Pikova dama.

Red Sreda.

Četrtek, dne 16. novembra: Ol-ol. Začarani ptič. Red četrtek.

Veletrgovina kolonijalne in špecerijske robe

Jvan Jelačin

Ljubljana

Zaloga sveže pražene kave, mletih dišav in rudninske vode.

Točna in solidna postrežba! — Zahtevajte cenik!

Trgovci in industrijci!

Trgovski list

se priporoča za inseriranje!

TISKOVINE

vseh vrst: trgovske, uradne, reklamne, časopise, knjige, večbarvni tisk hitro in poceni!

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, GRIGORIČEVA 23

Tel. 25-52. Telegram: Tiskarna Merkur